

Lahden kaupunki, Rakennus- ja ympäristölupalautakunta

Viite: Lausuntopyyntö 19.3.2024

Asia: Rakennusjärjestys 2025, luonnos

Lahden kaupunki on käynnistänyt rakennusjärjestyksen päivittämisen. Tavoitteena on päivittää rakennusjärjestys vastaamaan 1.1.2025 voimaan tulevaa uutta rakentamislakia (751/2023). Lahden Museot/Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo lausuu 11.3.2021 päivätyistä rakennusjärjestyksen luonnoksesta seuraavaa.

Arkeologinen kulttuuriperintö

Kohta 7.3. *Muinaisjäännökset* (s. 41) sisältää osittain vanhaa tietoa ja sitä tulee ajantasaistaa sekä tarkentaa seuraavasti:

Kiinteät muinajäännökset ovat muinaismuistolain rauhoittamia maaperässä säilyneitä rakenteita ja jälkiä ihmisen muinaisesta toiminnasta. Muinajäännösalueilla muinajäännökseen kajoaminen on kiellettyä ilman Museoviraston lupaa. Rakennushanketta suunniteltaessa tulee selvittää lähiympäristön mahdolliset muinajäännökset ja hankkeen vaikutus niihin. Tiedot muinajäännöksistä löytyvät Museoviraston ylläpitämästä muinajäännösrekisteristä (www.kyppi.fi) ja Lahden karttapalvelusta. Kiinteän muinajäännöksen ja sen suoja-alueen määrittelee museoviranomainen. Jos rakennuspaikalla tai sen läheisyydessä sijaitsee muinajäännös, tulee rakennushankkeeseen ryhtyvän hyvissä ajoin neuvotella museoviranomaisen kanssa maankäyttöä koskevista suunnitelmistaan ja pyytää suunnitelmista alueellisen vastuumuseon lausunto. Ennen rakentamiseen ryhtymistä ja rakentamisen aikana tulee toimia museoviranomaisen määrittelemällä tavalla.

Muinajäännökset ovat muinaismuistolain 1 §:n mukaisesti rauhoitettuja heti löytyessään ilman erillistä suojelupäätöstä. Jos sellaisellakin alueella, josta ei ole tiedossa kiinteitä muinajäännöksiä, rakentamisen yhteydessä havaitaan merkkejä mahdollisesta muinajäännöksestä, on työt lain mukaan keskeytettävä ja ilmoitettava asiasta museoviranomaiselle (MML 14 §).

Viittaus: Muinaismuistolaki 295/63, MRL 197 §.

Rakennettu kulttuuriympäristö ja maisema

Rakennusjärjestysluonnoksessa on useassa kohdassa huomioitu rakennetun kulttuuriympäristön huomioiminen rakentamisessa. Museo kuitenkin ehdottaa lisättäväksi lukuun 7. (Rakentaminen erityis- ja ongelma-alueilla) alaluvun ”Rakennettu kulttuuriympäristö”. Vaihtoehtoisesti muinaisjäännökset ja rakennettu kulttuuriympäristö voidaan sijoittaa saman otsikon ”Kulttuuriympäristö” alle. Luvussa on huomioitava seuraavat seikat:

1. Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaissa kulttuuriympäristöissä ja maisema-alueilla suunnittelun lähtökohdaksi on otettava kulttuuriympäristön arvojen säilyttäminen. Valtakunnallisesti arvokkaita rakennettuja kulttuuriympäristöjä (<https://www.rky.fi/>) ja maisema-alueita (<https://www.ymparisto.fi/fi/luonto-vesistot-ja-meri/maisemat/arvokkaat-maisema-alueet>) koskevat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (MRL 22§, 24§). Maakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja maisema-alueiden aluerajaukset on esitetty maakuntakaavassa ja ne on otettava huomioon toimenpiteitä toteutettaessa (MRL 32§, RakL 12§, 56§). Kyseisille alueille kohdistuvat toimenpiteet ovat luvanvaraisia ja Päijät-Hämeen alueelliselle vastuumuseolle on varattava tilaisuus lausunnon antamiseen.
2. Paikallisesti arvokkaissa kulttuuriympäristöissä ja inventoiduissa kohteissa suunnittelun lähtökohdaksi on otettava kulttuuriympäristön paikallisen omaleimaisuuden säilyttäminen. Inventoiduista kohteista saa tietoa kunnasta tai Päijät-Hämeen alueellisesta vastuumuseosta. Alueilla, joissa inventoinnit eivät ole kattavia, on tarpeen tehdä lisäselvityksiä. Alueelliselle vastuumuseolle on varattava tilaisuus lausunnon antamiseen. (RakL 12§, 56§) Lahden paikallisesti arvokkaat kohteet on todettu yleiskaavan inventoinneissa: *Selvitys Lahden kulttuurihistoriallisesti arvokkaista kohteista* (2000), *Selvitys Lahden sodanjälkeisestä rakennusperinnöstä* (2012) ja *Nastolan kulttuuriympäristöselvitys* (2020).
3. Kunnan viranomaisen voi lupaa haettaessa edellyttää rakennuksen kulttuurihistoriallisten arvojen selvittämistä tai kuntoselvityksen laatimista. Kulttuurihistoriallisten arvojen tai kohteen kunnan selvittää alan asiantuntija. Päijät-Hämeen alueelliselle vastuumuseolle on varattava tilaisuus lausunnon antamiseen (RakL 12§, 56§)
4. Osaa kulttuuriympäristöalueista koskee kaavaan sidotut rakentamistapaohjeet, joita tulee noudattaa rakentamis- tai korjaustoimenpiteitä suunniteltaessa. Lisäksi Lahden arkkitehtuuripoliittinen ohjelma (Apoli) ohjaa rakennetun ympäristön vaalimiseen.

Rakennusjärjestyksen uusimisen seuraavissa vaiheissa on syytä ottaa huomioon käynnissä oleva yleiskaavatyössä päivitettävä Lahden paikallisten kulttuuriympäristöjen inventointi sekä keväällä valmistuva uusi maakunnallinen rakennetun kulttuuriympäristön inventointi, ja siten korjata inventointeja koskevat maininnat kauttaaltaan ajantasaisiksi. Inventointien viittaukset on syytä tehdä johdonmukaisesti ja on tärkeää avata, mitä esimerkiksi ”Lahden kulttuuriympäristöselvityksillä” tarkoitetaan. Rakennusjärjestyksessä on hyvä ohjata myös siihen, mistä inventointien tiedot löytyvät.

Lisäksi museo esittää seuraavaa täydennystä lukuun 3.5. (Pihamaan rakentaminen): Kulttuuriympäristön kannalta arvokkailla alueilla on suositeltavaa noudattaa alueen aikakauteen tyypillistä kasvillisuutta ja säilyttää vanhoja kasveja. Joillain alueilla pihamaiden ja kasvien valinnasta ohjataan tarkemmin rakennustapaohjeessa. Erityisillä alueilla pihasuunnitelman laatiminen voi olla tarpeen.

Viittaukset MRL 5.2.1999/132 ja Rakentamislaki 751/2023.

Lahten museot / Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo

tutkimuspäällikkö	Liisa Koskelainen
arkeologi	Esko Tikkala
rakennustutkija	Roosa Ruotsalainen

Tiedoksi: Museovirasto, Hämeen Ely-keskus